

Rijksoverheid

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

 Beleidskompas

Wie zijn belanghebbenden en waarom?

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?
  - Scholen met aanbod gemengde leerweg (gl) en theoretische leerweg (tl) (voortgezet onderwijs)
  - Leerlingen gl en tl in zowel de onderbouw als bovenbouw
  - Ouders van leerlingen gl en tl in de onderbouw en bovenbouw
  - Bedrijven en instellingen
  - Mbo-instellingen
  - Havo-scholen
  - Stichting leerplanontwikkeling (SLO), belangenorganisaties, vakverenigingen
- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?
  - Deelnemers (155 pilotscholen) aan de pilot praktijkgerichte programma's in de gl en tl
  - Leerlingen die praktijkgerichte programma's hebben gevolgd
  - SLO
  - Schoolleiders en leraren van scholen met aanbod gl en tl
  - Belangenorganisaties, beroepsonderwijs en platform tl
  - Platforms van de verschillende profielen in de bovenbouw van vmbo bb, kb, gl
- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?
  - 155 scholen met gl en tl aanbod doen mee in een pilot
  - Niet-pilotscholen worden veelal vertegenwoordigd door de belangenorganisaties die de afgelopen twee jaar in verschillende gremia zijn geconsulteerd over de beleidsvoornemens in de gl en tl (middels een strategiegroep van relevante partijen)
  - Bedrijven worden door VNO-CNW op de hoogte gehouden, ook VNO-NCW is geconsulteerd over de beleidsvoornemens.
  - Ouders en leerlingen worden via de school en via Laks en Ouders en Onderwijs geïnformeerd.

1. Wat is het probleem?

Hulpvragen

- a) Wat is het probleem?

Ongeveer driekwart van de tl-leerlingen gaat na het behalen van het tl-diploma naar het beroepsonderwijs. Deze leerlingen hebben zich onvoldoende kunnen oriënteren en voorbereiden op het aansluitend vervolgonderwijs. Dit zorgt voor aansluitingsproblemen naar met name het mbo, zo is eerder geconstateerd door de Onderwijsraad en is ook gebleken uit een brede verkenning uit 2016 naar de inrichting en positionering van het vmbo.

Het programma van de gl bevat beroepsgerichte vakken. Daarbij kan het voor komen dat deze vakken een specifieke beroepsgerichte invulling krijgen, terwijl de gl-leerling zich in de bovenbouw breed moet kunnen oriënteren.

- b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

Het curriculum van de tl bestaat op dit moment alleen uit algemeen vormende vakken zonder of met relatief weinig beroepsgerichte of praktijkgerichte toepassing. Een deel van de tl-scholen biedt geen of weinig vakken aan waarin de tl-leerling zich op een praktijkgerichte manier een realistisch beeld kan vormen over de beroepssectoren die in het vervolgonderwijs worden aangeboden.

Het curriculum van de gl is meer beroepsgericht georganiseerd met tien beroepsprofielen. Deze profielen kennen specifieke profielvakken die beroepsspecifieke vaardigheden voorschrijven die overwegend binnen de school kunnen worden toegepast.

- c) Wat is de omvang van het probleem?

Het is niet bekend hoeveel scholen de tl-leerlingen geen praktijkgericht onderwijs aanbieden. Het tl-curriculum bevat standaard geen examenvak dat praktijkgericht is, dus het is aan school zelf om een praktijkgericht vak als extra vak in het aanbod aan te bieden. Het curriculum van de gl bevat geen verplichting de leerlingen in de praktijk de beroepsgerichte vaardigheden toe te laten passen.

- d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Het curriculum van de tl bestaat op dit moment alleen uit algemeen vormende vakken zonder of met relatief weinig beroepsgerichte of praktijkgerichte toepassing.

Het curriculum van de gl bestaat voor een deel uit beroepsgerichte vakken, waarbij toepassing in de praktijk geen verplichting is.

- e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Zonder de introductie van een vak waarin praktijkgerichte toepassing centraal staat aan de hand van levensechte opdrachten buiten de school, komen leerlingen in de tl en sommige leerlingen in de gl tijdens de vo-periode te weinig in aanraking met praktijkgericht onderwijs en beroepsoriëntatie. Beroepsoriëntatie is de functie van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Omdat het probleem zich niet bij alle scholen met gl- en tl aanbod voordoet, is een verplicht vak voor alle leerlingen op dit moment niet noodzakelijk.

2. Wat is het beoogde doel?

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Het doel van het praktijkgericht vak is om de gl- en tl leerlingen in staat te stellen zich beter te oriënteren op de beroepswereld door middel van praktische en levensechte opdrachten bij of voor opdrachtgevers. Hierdoor ontwikkelen zij een beroepsbeeld, oriënteren zij zich op en bereiden zij zich voor op mogelijke vervolgopleidingen. Daarnaast stelt het praktijkgerichte vak leerlingen in staat om brede metacognitieve vaardigheden te ontwikkelen. En tot slot stelt het nieuwe vak leerlingen in staat om kennis, vaardigheden en houdingen toe te passen in een realistische context.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

Doelstelling 4. Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen.

4.4 Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

De ervaringen in de pilot waarin de praktijkgerichte vakken worden uitgetoetst in zowel de gl als tl zijn overwegend positief, zo blijkt de uit de meerjarige monitor door NRO. Deelnemende scholen en leraren zijn enthousiast. Docenten geven aan dat zij de leerlingen zien 'groeien' als persoon en dat zij meer zelfstandig handelen in de klas en bij opdrachten. Onder de leerlingen is de meerderheid positief over het praktijkgericht vak, maar is ook een kwart tot een derde juist kritisch. Docenten zijn terughoudend in hun verwachting of het praktijkgericht vak in de toekomst daadwerkelijk effect zal hebben op de studiekeuze, terwijl schoolleiders hier wel positieve verwachtingen over hebben.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Het draagvlak onder scholen met een tl- of gl-afdeling om in het programma een praktijkgericht vak op te nemen is groot. Daarom is daar de afgelopen jaren met een pilot van een groot aantal gl/tl-scholen op de ontwikkeling van een praktijkgericht vak op ingezet. Dit vak wordt nu als een examenvak toegevoegd aan de wet- en regelgeving. Scholen mogen kiezen om dit vak aan te bieden en leerlingen kunnen vervolgens kiezen uit het aanbod van de school.

c) Wat is de beleidstheorie per kansrijke beleids optie?

Gl- en tl leerlingen die een praktijkgericht vak hebben gevolgd en afgesloten:

- zijn beter in staat zich te oriënteren op de wereld buiten de school door middel van praktische, realistische en levensechte opdrachten bij of voor opdrachtgevers;
- kunnen een beter beroepsbeeld ontwikkelen met een praktijkgericht vak;
- kunnen zich voorbereiden op mogelijke vervolgopleidingen;
- ontwikkelen brede metacognitieve vaardigheden in het praktijkgericht vak;
- worden in staat gesteld om kennis, vaardigheden en houdingen toe te passen in een realistische en levensechte context.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

Hulpvragen

a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleids optie?

- Het praktijkgerichte vak is een optionele aanvulling van het huidige onderwijsprogramma van de gl en de tl. Scholen kunnen zelf het beste deze afweging maken (het praktijkgericht vak is geen verplicht vak op alle scholen voor alle leerlingen). Die keuze is afhankelijk van de leerweg, de leerlingenpopulatie en de lokale omstandigheden. Voor de tl zal het toevoegen van een praktijkgericht vak een verbreding en verrijking van het aanbod kunnen zijn in een overwegend theoretisch en algemeen onderwijsprogramma. Voor gl-scholen zal het praktijkgerichte vak een verrijking kunnen zijn om het beroepsgerichte onderwijsprogramma een andere, meer flexibele invulling te geven door de nadruk meer op metacognitieve vaardigheden te leggen in plaats van vakspecifieke vaardigheden en onderwijs op een locatie buiten de school in de toekomstige werkomgeving.

b) Welke verplichte toetsen zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten?

Een uitvoerbaarheidstoets door Dienst Uitvoering Onderwijs en de Inspectie van het Onderwijs. Daarnaast nog een consultatie bij Caribisch Nederland. Ook wordt nog een

advies van het Adviescollege toetsing regeldruk gevraagd. Deze toets, consultatie en advies worden gelijktijdig met de internetconsultatie uitgezet.

5. Wat is de voorkeursoptie?

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

Het praktijkgerichte vak wordt als nieuw examenvak aan het onderwijsprogramma van de gl en tl toegevoegd. De school bepaalt of het vak wordt aangeboden, leerlingen kunnen vervolgens kiezen uit dat aanbod.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [Doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);

Het opnemen van het praktijkgerichte vak en de uitwerking daarvan op de school en de leerling wordt de komende jaren gemonitord. Tevens houdt de inspectie van het onderwijs toezicht.

- Uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));

De uitvoerbaarheidstoets moet nog plaatsvinden. De pilot is uitvoerbaar geacht.

- Brede maatschappelijke impact?

Niet alle leerlingen zullen het praktijkgerichte vak kunnen volgen, aangeboden krijgen of kiezen, dat is per school verschillend. Scholen bepalen zelf of het praktijkgericht vak iets toevoegt aan het curriculum op de school.

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

- De vraag of het praktijkgericht vak in de toekomst daadwerkelijk effect zal hebben op de studiekeuze;
- De vraag of de gl scholen kiezen voor de mogelijkheid om het praktijkgerichte vak aan te bieden, omdat dat curriculum al een beroepsgericht vak heeft;
- De vraag of het praktijkgerichte vak een verplicht vak zou moeten zijn voor alle leerlingen gl-tl.

d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

De komende jaren wordt de vrijwillige invoer van het praktijkgerichte vak gemonitord op de scholen die kiezen om dit vak aan te bieden. In deze monitor staat centraal of het praktijkgerichte vak de gewenste doelen behaalt.